E boeleditšwe ebile e sepelelana le CAPS

Mphato wa 2

Mabokgoni a Bophelo ka SEPEDI

Puku ya 1
Kotara ya 1&2

Leina:

Phaposi:

ISBN 978-1-4315-0257-8

Rainbow WORKBOOKS

LIFE SKILLS IN SEPEDI
GRADE 2 – BOOK 1
TERMS 1 & 2
ISBN 978-1-4315-0257-8
THIS BOOK MAY NOT BE SOLD.
8th Edition

Dipukutšhomo tše di hwetšagala mo go mohlwaela wo ke:

- *Lelemetlaleletšo la Pele Mphato wa 1 – 3 (Ka maleme ka moka a semmušo)*
- *Lelemetlaleletšo la Pele Mphato wa 4 – 6 (Ka Seisimane)*
- *Leleme la Gae Mphato wa 1 – 6 (Ka maleme ka moka a semmušo)*
- *Mmetse Mphato wa 1 – 3 (Ka maleme ka moka a semmušo)*
- *Mmetse Mphato wa 4 – 6 (Ka Seisimane le Seafrikanse)*
- *Mabokgoni a Bophelo Mphato wa 1 – 3 (Ka maleme ka moka a semmušo)*

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Diteng

Kotara ya 1	Letlakala
1 Re swanetše go ja dijo tše di loketšego mmele gore re phele	2
2 Meetse a re fa bophelo	4
3 Re boloka meetse	6
4 Ka ga nna	8
5 Nna le ba bangwe	10
6 Batho ba re phelago le bona	12
7 Ga go sa na go hlakiša ba bangwe	14
8 Motho yo mongwe le yo mongwe o bohlokwa	16
9 Ka moo re ikwago	18
10 Batho ba ba sa itekanelago	20
11 Bana ka moka ke ba bohlokwa	22
12 Mogale goba naletšana ya ka	24
13 Tlhwekišo ya meetse	26
14 Mokgwa wa go phela wo o lokilego	28
15 Dibunwa tša go senyega le tša go se senyege	30
16 Matšatši a tša ditumelo le a mangwe ao a kgethilwego	32

Kotara ya 2	Letlakala
17 Dihla tša ngwaga	34
18 Dihla tše nne tša ngwaga	36
19 Ka ga dihla tša ngwaga	38
20 Go aparela boso	40
21 Ditiragalo tša tlhago tša dihla tša ngwaga	42
22 Go bjala dinawa	44
23 Diruiwa tša polaseng	46
24 Polaseng	48
25 Diphoofolo tša lešoka	50
26 Mokgwa wo diphoofolo di iphihlago ka ona	52
27 Diphoofolo tša ka meetseng	54
28 Diphoofotšwana tša boteng bja lewatle	55
29 Tshedimošo ka ga diphoofolo	56
30 Diphoofolo tše di rwalago magae a tšona ge di sepela	58
31 Diphoofolo tše di ikagelago seširelo 60	
32 Pukuntšu ya ka	62

Mdi Angie Motshekga, Tona ya Thuto ya Motheo

Mna Enver Surty, Motlatša-Tona ya Thuto ya Motheo

Dipukutšhomo tše di tšweleditšwe go thuša bana ba Afrika Borwa ka tlase ga boetapele bja Tona ya Thuto ya Motheo, Mdi Angie Motshekga, le Motlatša-Tona wa Thuto ya Motheo, Mna Enver Surty.

Rainbow Workbooks di bopa karolo ya mohlwaela wa tsenogare woo maikemišetšo a wona e lego go kaonafatša mošomo wa barutwana ba Afrika Borwa bao ba lego mephatong ye tshela ya mathomo. Projeke ye, bjalo ka ge e le ye nngwe ya dinepokgolo tša Dithulaganyo tša go Diragatša tša Mmušo, e kgonne go diragala ka thekgo ya mašeleng a go tšwa, ka ntle le go kgokgona go Sešegotlotlo sa Bosetšhaba. Se se kgontšhitše Kgoro go dira dipukutšhomo tše, ka maleme ka moka a semmušo, ka ntle ga gore Kgoro e lefe.

Re hutša gore barutiši ba tla holega ka dipuku tše mošomong wa bona wa tšatši ka tšatši wa go ruta, le go kgonthiša gore barutwana ba kgona go fetša lenanethuto. Re hlokometše gore re hlahle barutiši ditirong ka moka ka go tsenya maswao a ditaetši ao a laetšago seo morutwana a swanetšego go se dira.

Re tloga re hutša gore bana ba tla ipshina ka go dira mešomo ye e lego ka mo dipukwaneng tše ge ba dutše ba gola, ba ithuta, le gore wena, morutiši, o tla ipshina le bona mo lethabong la go ithuta.

Re kganyogela lena, barutiši, le barutwana ba lena, katlego, ka tšhomišo ya dipukutšhomo tše.

Published by the Department of Basic Education
222 Struben Street
Pretoria
South Africa

© Department of Basic Education

Eighth edition 2018

ISBN 978-1-4315-0257-8

This book may not be sold.

The Department of Basic Education has made every effort to trace copyright holders but if any have been inadvertently overlooked the Department will be pleased to make the necessary arrangements at the first opportunity.

Mphato wa 2

Mabokgoni a Bophelo

SEPEDI

Puku ya I

Puku ye ke ya:

1

Re swanetše go ja dijo tše di loketšego mmele gore re phele

A re baleng

Mebele ya rena e nyaka dijo tše di loketšego mmele gore re gole. Re swanetše go ja dijo tša go tšwa dihlopheng ka moka tša dijo ka mehla. Re swanetše go ja dijo tše di loketšego mmele gore re be le maatla a go dira dilo ka moka tšeo re swanetšego go di dira. Ge re sa je dijo tše di loketšego mmele, re ka babja kudu.

Dihlopha tše tlhano tša dijo

Let at ikgwedi: .....

A re direng

Bolela le mogwera wa gago mabapi le gore ke mohuta ofe wa dijo wo o loketšego mmele. Di direle sediko.

A re ngwaleng

Dira se ekego o ya suphamakete le mmago go reka dijo tša dilalelo. Dira lenaneo la dijo tšeo di loketšego mmele tša balapa la geno.

Lenaneo la dilo tše di swanetšego go rekwa

Teacher:

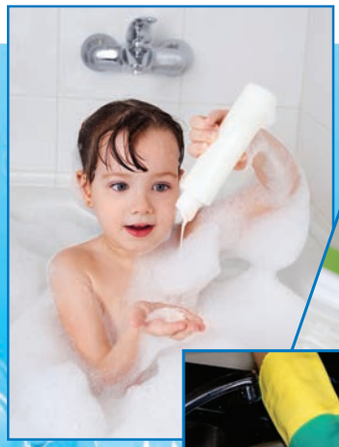
Sign:

Date:

2 Meetse a re fa bophelo

A re boleleng

Ke ka lebaka la eng re swanetše go hwetša meetse? Batho, dibjalo le diphoofolo di swanetše go hwetša meetse gore di dule di phela. Meetse a iša dijo tše re di jago dithong tše di fapanego tša mebele ya rena. Gape a thuša go ntšha tšhila mebeleng ya rena.

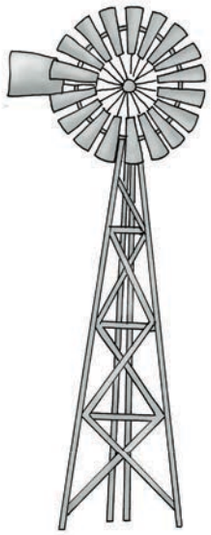
A re direng

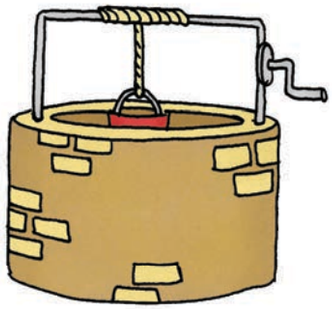
Re šomiša meetse ka mehla ka magaeng a rena. Botša mogwera wa gago ka ga dilo tše o ka di naganago tše re šomišago meetse go tšona. Bjale thala diswantšho tše nne tša go laetša ka fao re šomišago meetse. Ngwala hlogo ka godimo ga seswantšho se sengwe le se sengwe gore se mabapi le eng.

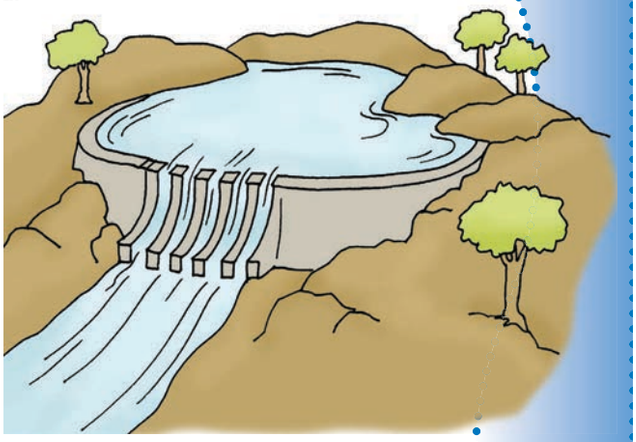
Letšatšikgwedi: .....

A re ngwaleng

Na re hwetša kae meetse? Thala mothalo wa go kopanya lentšu le lengwe le lengwe le seswantšho sa maleba.

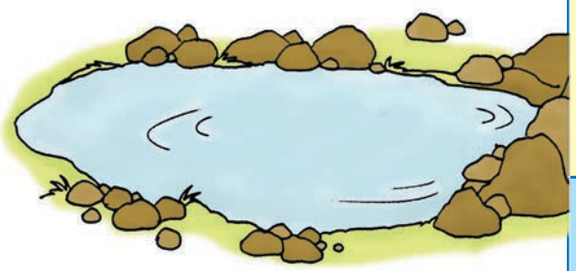
Sediba

Sefeufeu

Noka

Letamo

Petse

Tšwela ka ntle

Pele o dira mošongwana ka ntle, thoma ka go itšhidulla bjalo ka katse. Se se tla dira gore go be bobebe gore mmele wa gago o šuthe. Gape, itšhidolle ka morago ga mošongwana gore o iketle gore mmele o fole. Se se tla go thuša gore o se ke wa ba le dihlabi mo digobeng tša gago.

- Fofa bjalo ka segwagwa. Dira mašata a a dirwago ke segwagwa.
- Beletšanang kgwele goba mokotlana wa dinawa gomme bohle le o kabe.
- Fošetša bolo goba mokotlana wa dinawa kua godimo ka morago o e kabe.
- Tokaetša/thekanetša setulwana sa nkgokolo gomme le beabeane ka go sepela wena le mogwera wa gago. Bonang gore le ka tšea nako ye kaakang mokotlana o sa we.

Teacher:

Sign:

Date:

1

About me

A re boleleng

Meetse a bohlokwa, ka fao ga se ra swanela go a senya.

Bolela le mogwera wa gago ka ga mekgwa ye e fapanego ya go boloka meetse.

A re ngwaleng

Ngwala mo dikgobeng tša mo tlase dikgopolo tše pedi tša go boloka meetse.

1. _____

_____

2. _____

_____

A re direng

Šomiša dikrayone tša gago o dire phoustara ya mebala ye mebotse ya mabapi le go seketša meetse. Phoustara ya gago e swanetše go hlohleletša ba bangwe go boloka meetse. Ge o dirile phoustara ya gago e bontšhe bagwera ba gago.

Letšatšikgwedi: .....

Tšwela ka ntle

A re bapaleng papadi ye e rego "Ke nako mang, Mna Phiri?"

Yo mongwe wa lena a be phiri.

Šielanang ka go botšiša le re, "Ke nako mang, Mna Phiri?"

Ka dinako tšohle ge o botšiša, phiri e swanetše go bolela gore ke nako mang.

Eupša ge phiri e ka re, "letena!, e tla thoma go le lelekiša. Le tla swanelwa ke go kitima pele e le swara.

Bjale hwetša hulahupu, le raloke ka yona.

Wena le mogwera wa gago le swanetše go šielana ka go tshela hulahupu, la thoma ka maoto gwa tla matsogo.

Ka morago emi a hulahupu thwi gomme mogwera wa gago a fete ka gare ga yona. Šielanang go dira bjalo.

Sa mafelelo, ka dihlopha tša ba bane ba bane sehlopha, ithuteng le be le diragatše mmino wa Afrika-Borwa

4 Moya wo o hlwekilego o re fa maatla

A re baleng

Moya wo re o hemelago o na le oksitšene. Se se thuša mebele ya rena go šomiša dijo tše re di jago. Ka morago re hwetša maatla a gore re phele. Ge re hemela moya wa ditšhila mebele ya rena e ka se šome gabotse.

A re ngwaleng **Dula le mogwera wa gago. Mmogo, ngwalang mo dikgobeng tše di filwego:**

Ke swanetše go hwetša moya wo o hlwekilego ka gore

_____

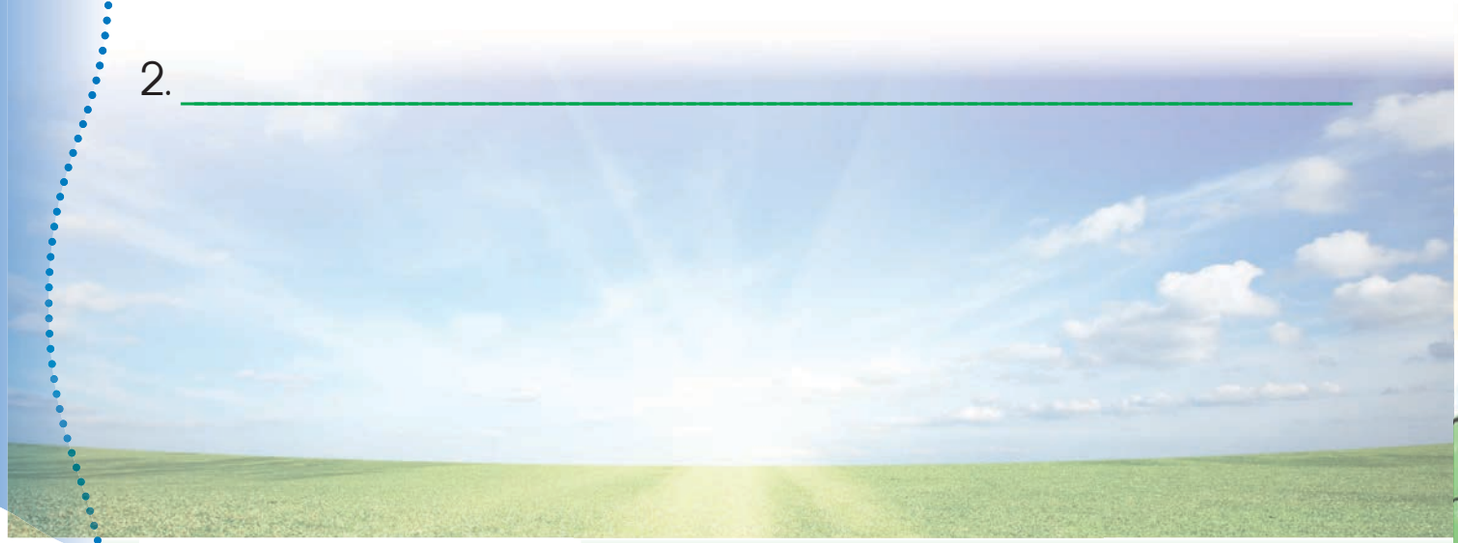
Ge moya o le ditšhila _____

Moya o ba ditšhila ge _____

Se re ka se dirago gore moya o dule o hlwekile:

1. _____

2. _____

Letšatšikgwedi: .....

A re baleng

Batho ba swanetše go hwetša letšatši gore ba phele gabotse ba thabile. Letšatši le thuša mebele ya rena go dira Vitamin D. Re swanetše go ba le Vitamin D gore mebele e dire marapo ao a tiilego. Le ge go le bjalo, mahlasedi a mantši kudu a ka senya. Re ka tšhungwa ke letšatši ra kwa bohloko. O swanetše go šomiša setlolo sa go thibela phišo ya letšatši goba wa rwala kuane go šireletša letlalo la gago gore le se swe.

A re ngwaleng

Ngwala mo dikgobeng tše di filwego:

Nka šireletšega kgahlanong le mahlasedi a mantši a letšatši ge nka:

1. _____

2. _____

3. _____

A re opeleng

Opela koša ye gomme o phaphathe diatla go ya ka morethetho.

O seetša sa ka
Lebone la ka.
Lethabo la ka, lethabong le manyaming.
O ka se tsebe, moratiwa,
Gore ke go rata gakaakang.
Se tloše lethabo la ka.

O swanetše go šomiša setlolo sa go thibela phišo ya letšatši goba wa rwala kuane go šireletša letlalo la gago gore le se swe.

Teacher:
Sign:
Date:

5

Nna le ba bangwe

A re boleleng

Ka moka re rata go ba le bagwera ba potego.
O tseba bjang gore motho ke mogwera wa potego?

A re ngwaleng

Mo sekgobeng sa mo tlase, ngwala lenaneo la dilo tše di laetšago gore motho ke mogwera wa potego.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

A re ngwaleng

Nagana ka dipotšišo tše gomme o ngwale karabo ya gago.

Na o na le bagwera ba bakae?
Efa leina la mogwera wa gago o tee gare ga bagwera ba gago ba bohlokwa?
Ke nako ye kae le le bagwera?
Ke eng se se kgethegilego ka mogwera yo wa gago?

Letšatšikgwedi: .....

A re boleleng

Dula le mogwera wa gago le bolele ka ga dipego tše. Dira leswao le (✔) ka lepokising ge karabo e le Ee, gomme o dire leswao le (✘) ge karabo e le Aowa.

Lenaneo la go lekola segwera

	Ngwala Ee (✔) goba Aowa (✘)
Mogwera wa ka o a ntlhokomela.	
Mogwera wa ka o a nthuša.	
Mogwera wa ka o abagana le nna.	
Mogweara wa ka ga a lwe le nna.	

A re direng

Nagana ka se o ka se dirago go dira gore mogwera wa gago a ikwe a le yo bohlokwa. Ka morago o thale seswantšho ka ga sona gomme o se freimele. Gopola go kgabiša freime ya seswantšho. Ge o feditše seo bolela ka ga mebala ye metalalerata le ye talamorogo ye o e šomišitšego mo seswantšhong.

A re ngwaleng

Ngwala mafoko a mabedi ka ga seswantšho sa gago.

Teacher:

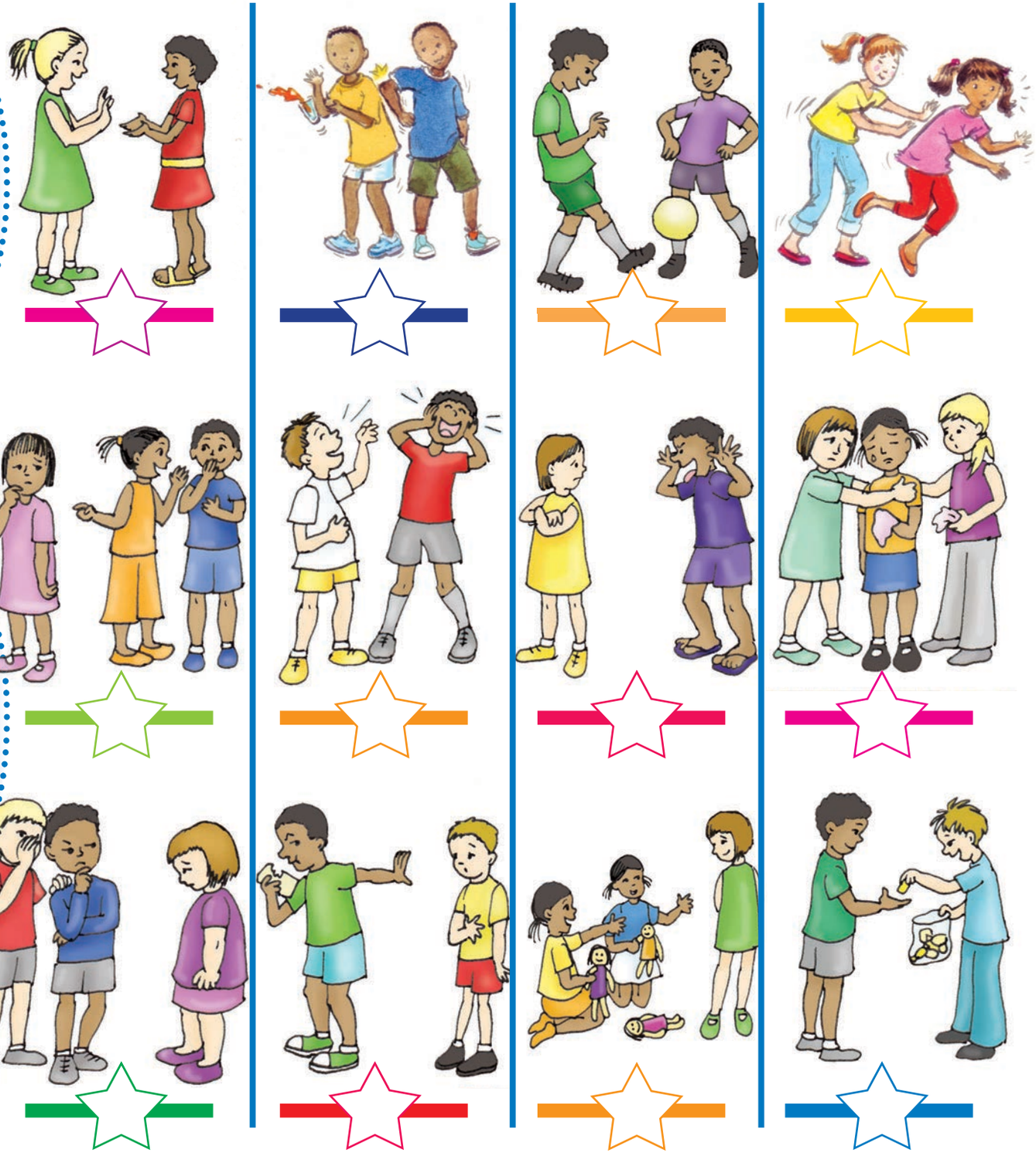
Sign:

Date:

6 Batho ba re phelago le bona

A re boleleng

Lebelela diswantšho. Gopola ka ga tšeo bagwera ba go loka ba di dirago gomme le bolele ka tšona sehlopheng sa lena. Bjale gopola ka tšeo bagwera ba babe ba di dirago. Ngwala leswao le (✔) seswantšhong se sengwe le se sengwe seo se laetšago segwera se sebotse; ka morago ngwala leswao le (✘) go tšeo di laetšago segwera se sebe.

Letšatšikgwedi: .....

A re baleng

Bala le lengwe le le lengwe la mafoko a gomme o khalare sefahlego sa Ee goba sa Aowa ☺ ☹.

Ke nna mogwera wa go loka.	☺	☹
Ke hlokomela bagwera ba ka. 	☺	☹
Ke swara barutwana ba ka phapošing ya rena gabotse.	☺	☹
Barutwana ba ka phapošing ya rena ba ntshwere gabotse.	☺	☹
Ke na le botho go batho bao ke phelago le bona. 	☺	☹

Tšwela ka ntle

A re bapale "Ema godimo ga moriti wa ka".

Wena le bagwera ba gago lekang go ema godimo ga meriti, yo mongwe godimo ga wa yo mongwe. Šielanang ka go bona gore o ka kgona go gata godimo ga meriti ye mekae. O ka no fela o eya kua le kua go thibela bagwera ba gago go ema godimo ga moriti wa gago.

7 Ga go sa na go hlakiša ba bangwe

A re ngwaleng Lebelela se sengwe le se sengwe sa diswantšho tše.

O be o ka dira eng ge o ka be o le ngwana yo a hlakišwago? Kgauswi le seswantšho se sengwe le se sengwe ngwala lefoko le tee ka ga mokgwa wo re swanetšego go swara batho ba bangwe ka gona.

Letšatšikgwedi: .....

A re direng

Wena le mogwera wa gago diragatšang taba ye. Yo mongwe a be ngwana wa go hlakišwa, yo mongwe a be ngwana wa go hlakiša.
Ka morago bolelang gore le ka dira eng go thibela go hlakiša.

Tšwela ka ntle

Ipeakanyeng ka dihlopha tša bohlano.

Bjale dirang mothalo gomme le beletšane kgwele go fihla ka wa mafelelo mothalong. Bonang gore ke sehlopha sefe se se ka fihlišago kgwele mafelelong ka nako ye kopana. Ge le feditše, lekang go beleletšana kgwele ka mekgwa ya go fapana:

- Beletša kgwele ka sa morago makgathe ga maoto a morutwana yo mongwe.
- Betša kgwele e putle godimo ga hlogo ya gago e ye go morutwana yo a lego ka morago ga gago.
- Betša kgwele go tšwa go la nngele e ye go morutwana yo a lego ka morago ga gago.
- Betša kgwele go tšwa go la mmagoja e ye go morutwana yo a lego ka morago ga gago.
- Bjale fošetšanang bolo gomme o bone gore na o ka kgona go e swara makga a makae.

8 Motho yo mongwe le yo mongwe o bohlokwa

A re boleleng

Lebelela diswantšho tše gomme o bolele gore bana ba ba swana bjang. Gape bolela gore ba fapana bjang.

Letšatšikgwedi: .....

A re baleng

Dirang mošongwana wo ka dihlopha. Lebelela bana ka moka ka phapošing ya lena. Ka morago balang potšišo ye nngwe le ye nngwe. Ge karabo e le nnete, ngwala leswao le (✔) ka lepokising ka go la mmagoja, gomme ge karabo e se nnete, ngwala leswao le (✘).

	Ngwala Ee (✔) goba Aowa (✘)
Na bašemane le basetsana ba a swana?	
Na meriri ya bona e a swana ka mmala?	
Na mahlo a bona a a swana ka mmala?	
Na diatla tša bona di a lekana ka bogolo?	
Na barutwana ka moka ka phapošing ba a lekana ka botelele?	

A re boleleng

Na le a bona gore ka moka re a fapana? Na gape le a bona gore ka moka re a swana? Bolelang ka ga mekgwa yeo re swanago ka yona.

A re thaleng

Thala seswantšho sa go laetša wena. Ka morago šomiša setlotšamelomo go dira dikgatišomenwana tša gago tša moswananoši kgauswi le freimi ya seswantšho.

Na o a tseba gore ga go na motho lefaseng ka bophara yo a nago le dikgatišomenwana tša go swana le tša gago? O moswananoši ebile o kgethegile!

About me

A re boleleng

Yo mongwe le yo mongwe ga a botše yo mongwe ka moo a ikwago ge a diragalelwa ke se sebotse. Ka morago o bolele ka moo o ikwago ge o diragalelwa ke se sebe. Tše re di bitša maikutlo. Ngwala gore ba ikwa bjang.

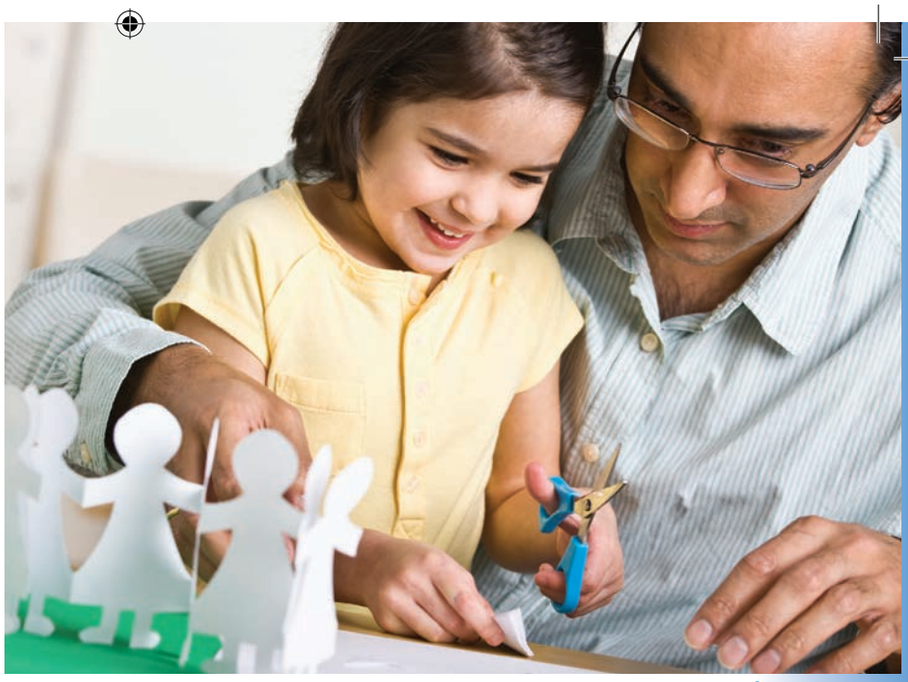

A re ngwaleng

Ngwala dikarabo tša dipotšišo tša ka tlase.

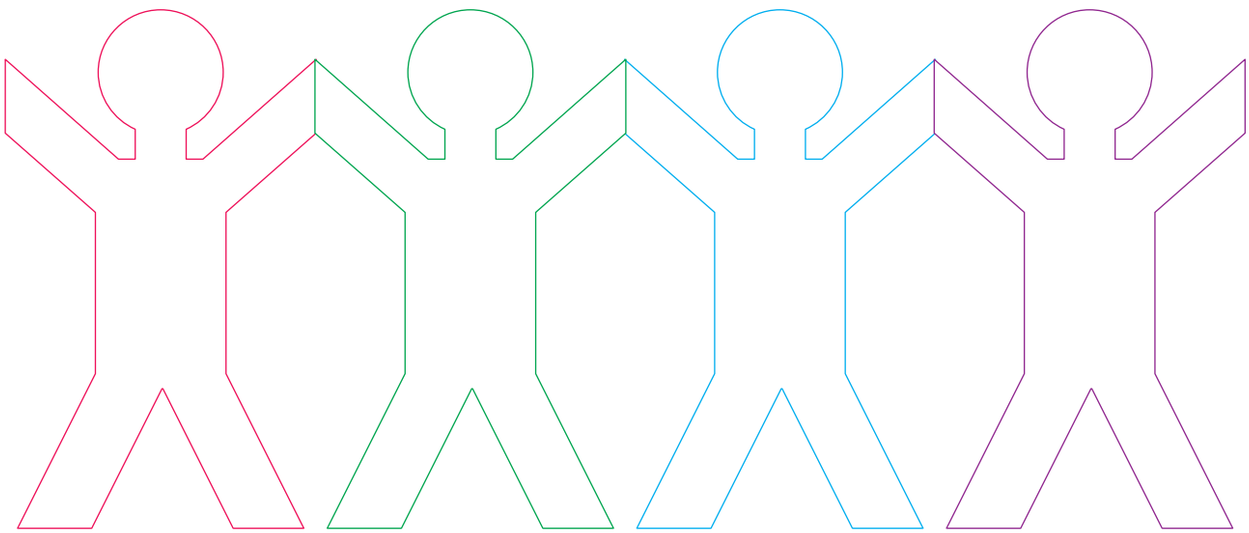
Ke eng se se go kgahlago?
Ke eng se se go swabišago?
Ke eng se se go tšhošago?
Ke eng se se go thabišago?

Letšatšikgwedi: .....

A re direng

Thala gomme o khalare molokoloko wo wa segwera. Leka go dira mpopo wo mongwe le wo mongwe gore o fapane le ye mengwe, go laetša gore ka moka re a fapana ebile re bomoswananoši. Ge o dirile se o ka sega wa ntšha tšheini ya segwera go tšwa go letlakala la disegwa le le lego bogareng bja puku. Dira gore mpopo wo mongwe le wo mongwe o be ka mokgwa wo mongwe gomme o e bee ka go emelela godimo ga deske ya gago. Go laetša gore bohle ga re swane.

Tšwela ka ntle

Dira mmele wa gago o be wo mogolo ka mo o ka kgonago.

Dira mmele wa gago o be wo monnyane ka mo o ka kgonago.

Bjale leka go o dira wo motelele ka mokgwa wo o ka kgonago.

La mafelelo, leka go o dira wo mokopana ka mokgwa wo o ka kgonago.

Teacher:

Sign:

Date:

10 Batho ba ba sa itekanelago

A re boleleng **Lebelela diswantšho.**

- Na o bona mehuta efe ya go fapana ya go se itekanele?
- Na yo mongwe le yo mongwe wa bana ba o šomiša eng gore a ithuše?
- Ke mathata a mohuta mang ao o naganago gore bana ba ba na le ona matšatši ka moka?
- Bolela ka mokgwa wo re ka ba thušago ka wona.

A re ngwaleng **Lebelela diswantšho tša ka tlase. Feletša mafoko a.**

Ann ga a kgone go sepela.

O šomiša _____

go ya mo le mola.

setulo sa go thwetha

Thabo ke sefofu gomme o šomiša _____ go hwetša tsela ya gagwe.

mpša ya mošupatsela

Letšatšikgwedi: .....

sethušagokwa

Sam ke sefowa.

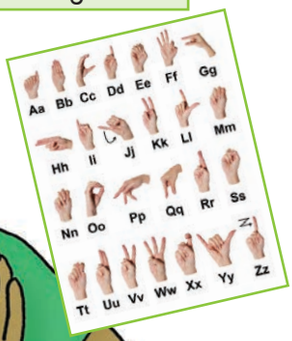
O šomiša _____

gore a kwe.

polelo ya dika

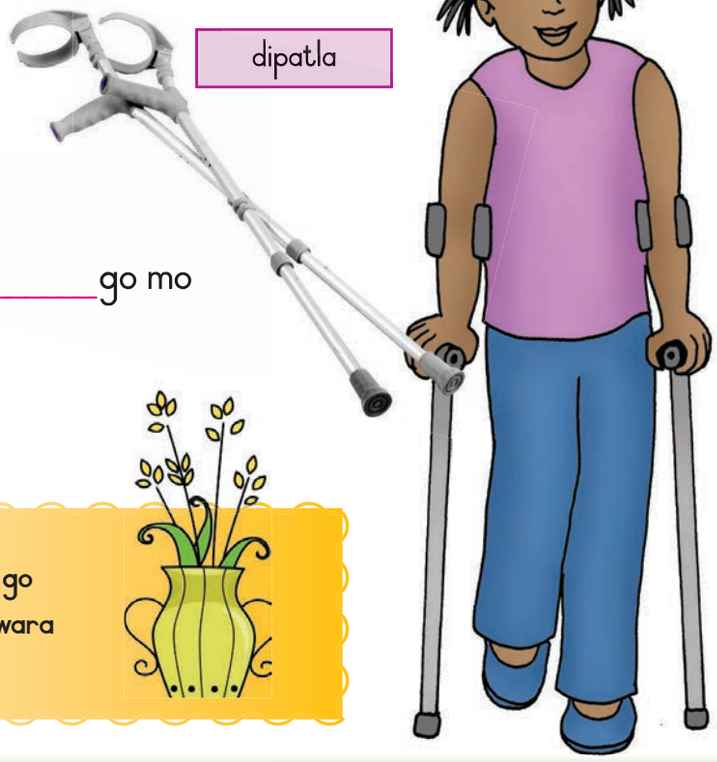

Matome ga a kgone go bolela.

O šomiša _____

go bolela.

dipatla

Mokgadi o šomiša

_____ go mo

thuša go sepela.

A re direng

Šomiša letsopa goba hlama ya go bapadiša go bopa vase ya go swara matšoba goba komiki.

111

About me

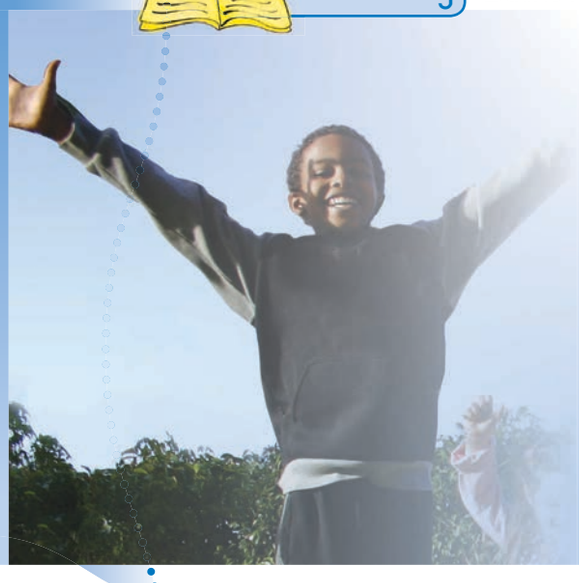
A re boleleng

Na bana ba ba fapana le wena ka eng?
Na bana ba ba swana ka eng?

A re baleng

Batho ka moka lefaseng ka bophara ba keteka makhutšo a bohlokwa.

Bohle re rata go bapala le go opela.
Bohle re swanetše go ba le dijo ra ja.
Bohle re swanetše go ya sekolong.
Ka moka ge re lwala re ya ngakeng.
Bohle re swanetše go dula re hlwekile.
Ga re gapeletšege go hwetša mošomo.
Re bana ka moka.

Letšatšikgwedi: .....

A re ngwaleng

Botšiša bagwera ba gago ba 3 dipotšišo tše. Ngwala dikarabo tša bona dikgobeng tša mo tlase.

Ngwala maina a bagwera ba gago.			
Wena tumelo ya gago ke efe?			
Na le ba le meletlo efe ye e kgethilwego?			
Le ja eng?			
O apara diaparo tše bjang tše di sa tlwaelegago?			
Le keteka ka eng?			

A re direng

Lebelela seswantšho. Ke mmepe wa lefase. O a bona gore lefase la rena le na le naga le lewatle. Khalara lewatle ka botalalerata. Khalara naga ka botsotho. Thala diswantšho tša dihlapi tše mmalwa ka lewatle.

Mogale goba naletšana ya ka

A re boleleng Bolela ka ga ge eba go na le bana ba go se itekanele sekolong sa lena

Na sekolo se ka dira eng go ba thuša ge ba le sekolong?
Na batho ba go se itekanele ba ka ba dinkgwete?

A re baleng

Bagale ba bangwe ga ba itekanela. Ke dinaletšana tšeo re ka di latelago. Mono Afrika-Borwa, go na le dinkgwete tša dibapadi tše ntši tše di sa itekanelago. Na o tseba batho ba bangwe bao ba sa itekanelago bao ba nago le bokgoni dipapading?

Natalie du Toit o lahlegetšwe ke botlase bja leoto la gagwe la nngele kotsing ya sethuthuthu. O sepela ka leoto la maitirelo gomme o rutha ka go šomiša leoto le tee.

A re boleleng

Bolela le batho ba go se itekanele bao ba dirago dilo tše dibotse. Nagana ka ga:

- Difofu di letša diletšo tša mmino. Na go na le yo o mo tsebago a dira bjalo?
- Difowa di ngwala dikoša. Na go na le yo o mo gopolago a le mohlala wa seo?

Letšatšikgwedi: .....

A re ngwaleng

Mo dikgobeng tša ka tlase, efa dintlha ka ga mogale goba naletšana ya gago.

Mogale goba naletšana ya ka ke:

Thala seswant ho sa mogale goba motho yo a lego mohlala mo go wena. Ngwala mant u le seswant ho sa gago ao a mo hlalo ago. Mohlala: wa botho, wa go thu a batho, wa go ba le sebete, wa lerato.

O ka dira bjang gore o be mogale? Ahlaahla dikgopolo le mogwera wa gago. Bjale ngwala kanegelo yeo ka go yona o bago mogale. Ngwala mo dikgobeng tše di filwego:

Let at i le lengwe ke

Ke t ere sephetho sa go

Ke

Ke ka mokgwa woo ke ilego ka ba mogale

113

About me

A re baleng Lebelela galase ya meetse.

Na go na le seo o se bonago ka gare ga yona?

Aowa, o ka se kgone. Na o be o tseba gore ka dinako tše dingwe go na le ditwatši ka gare ga meetse? Ditwatši tše ke tše nnyane gomme o ka se kgone go di bona ka mahlo a nama. Ge o ka nwa meetse ka ntle le go bolaya ditwatši, o ka lwala kudu ka maatla. Ka mehla re swanetše go kgonthiša gore meetse ao re a nwago a hlwekile ebile a sekile.

A re boleleng Bolela gore go ka direga eng ge re ka nwa meetse a ditšhila. Bjale lebelela diswantšho tša ka tlase. Bolela le mogwera wa gago ka ga mehuta ye e fapanego ya go hlwekiša meetse.

Lahlela dipilisi tša klorine ka meetseng.

Bediša meetse metsotso ye 5.

Tšhela dikhemikhale.

Sefa meetse.

Letšatšikgwedi: .....

A re boleleng

Ke meetse afe ao o naganago gore a loketše go nwewa?
Khalara lerothi la meetse ka botalalerata ge e le gore o nagana gore a loketše go nwewa.

Meetse a noka

Meetse a pompo

Meetse a lewatle

Meetse a go borelwa

Meetse a mapotlelo a go rekwa

Meetse ao a bedišitšwego ka ketlela

A re direng

Šomang ka dihlopha le itirele sesefameetse go hlwekiša meetse. Theeletša ka tshwanelo ge morutiši wa gago a hlaloša seo o swanetšego go se dira.

O tla swanelwa ke go ba le tše di latelago:

- Lebotlelo la plastiki la dilitara tše 2
- Meetse a ditšhila a leraga
- Santa ye tshesane
- Santa ya magwaša
- Maswikana a mannyane/lekgwara
- Sekero
- Wulu ya leokodi

A re ngwaleng

Nomora dikgato tša go dira sesefameetse sekwereng sa maleba.

	Tšhela santa ye tshesane godimo ga wulu ya leokodi.
	Phethola lebotlelo.
	Tšhela santa ya magwaša.
	Sega botlase bja lebotlelo la plastriki ka tlhokomelo.
	Tšhela meetse a leraga
	Lahlela maswikana a mannyane goba lekgwara ka lebotlelong.

Teacher:
Sign:
Date:

14 Mokgwa wa go phela wo o lokilego

A re baleng

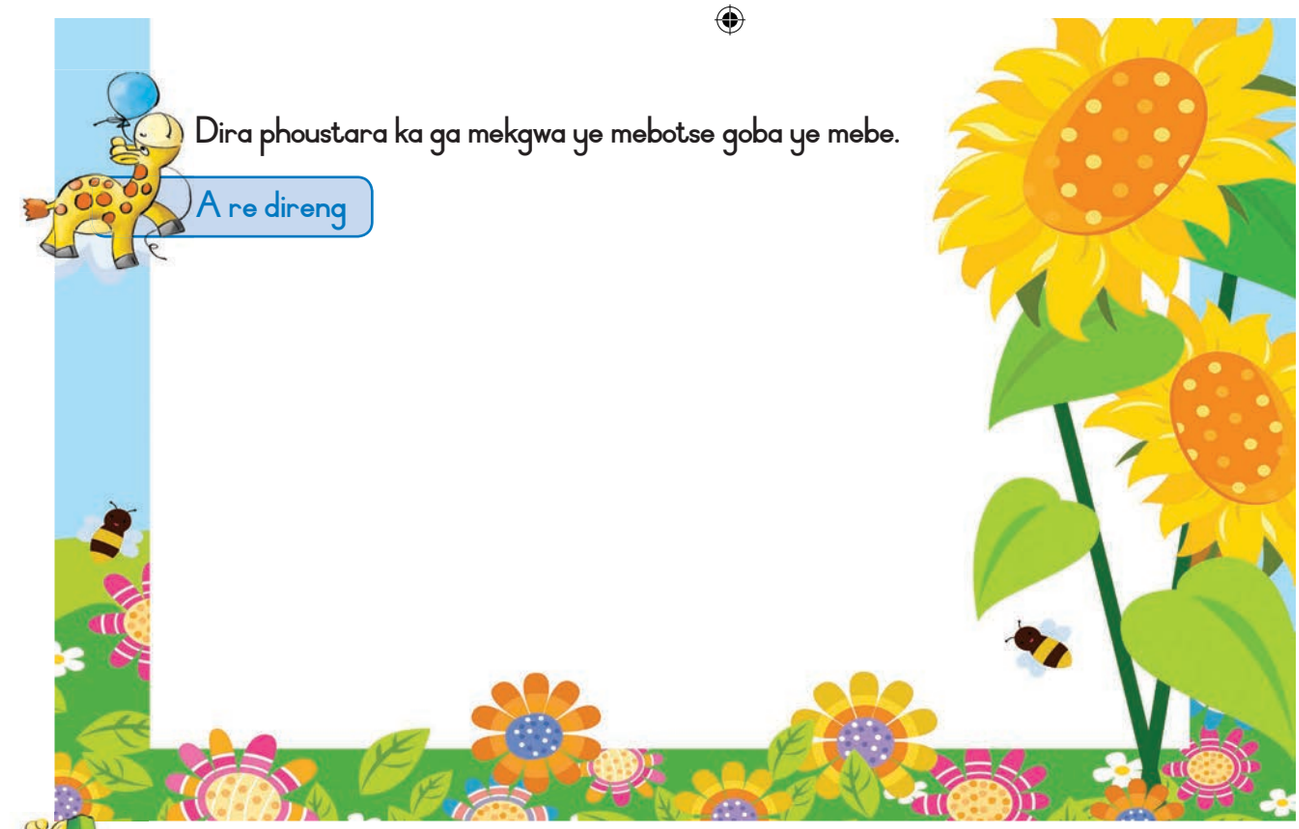
Bala ka ga ye mengwe le ye mengwe ya mekgwa ya go loka le ye mebe. Ge o nagana gore ke mekgwa ye mebotse, ngwala leswao le (✔), ge o nagana gore ke mekgwa ye mebe ngwala leswao le (✘).

Mekgwa Morutiši o thuša barutwana go bala.	Botse ✔	Bobe ✘
Ke ja dijo tše di loketšego mmele.		
Ke lahla ditšhila ka lefastere la sefatanaga goba la thekisi.		
Ke hlapa meriri ya ka ka mehla.		
Ke ja malekere a mantši.		
Ke kgonthiša gore manala le ditsebe tša ka di dule di hlwekile.		
Ke hlapa meno a ka gatee ka kgwedi.		
Ke topa ditšhila ka di lahlela ka gare ga seoleladitlakala.		
Ke hlapa diatla tša ka ge ke etšwa ntlwaneng.		
Ge ke gohlola goba ke ethimola, ke bea seatla sa ka pele ga molomo wa ka.		
Ke itšhidolla kgafetšakgafetša.		
Ke hlapa diatla tša ka pele ke eja.		
Ke patlama pele ga TV nako ye telele.		
Ke dula le batho ba bagolo ba ba kgogago.		

Letšatšikgwedi: .....

Dira phoustara ka ga mekgwa ye mebotse goba ye mebe.

A re direng

A re ngwaleng

Ela phoustara ya gago. Bala pego ye nngwe le ye nngwe, gomme o thale sefahlego sa go myemyela ge pego e le nnete; gomme o thale sefahlego se se nyamilego ge pego e se nnete.

	Ee	Aowa
Phoustara ya ka ke ye botse ya go hlweka.		
Ke ipshinne ka go hlama phoustara ya ka.		
Go be go le bothata go nna go hlama phoustara ya ka.		

Tšwela ka ntle

- Ka kgona go taboga bogodimo bjo bokae? Šomiša diripana tše tharo tša thapo. Di tshele. Tšwela pele go di ahloganya gore o bone gore o ka tshela bogodimo bjo bokaakang.
- Ka morago, kgopela bagwera ba gago ba babedi gore ba sware thapo ka mo le ka mo gore o e tshele.
- Šielanang ka go tshela.

Kotara ya I – Beke ya 8 – Lephephetšhomo

About me

A re boleleng

Bolela ka ga dijo tše di swanetšego go dula mo go fodilego gore di se ke tša bola. Tšea sephetho sa gore ke dijo dife tšeo di swanetšego go dula di le foreše gomme di ka bewa ka khabotong. Sega diswantšho mo letlakaleng la disetwa gomme o di mamaretše ka setšidifatšing goba ka khabotong.

Letšatšikgwedi: .....

A re boleleng

Bolela ka mekgwa ya go šireletša dijo kgahlanong le dikhukhwanyane tše bjalo ka dintšhi le ditšhošwane.

Teacher:

Sign:

Date:

A re baleng

Batho lefaseng ka bophara ba keteka matšatši a makhutšo ao a kgethilwego.
O tlile go keteka makhutšo afe?

Ka Krisemose re hwetša dimpho. Le rena re fa bagwera ba rena le balapa dimpho. Re na le mohlare wa Krisemose ka gešo. Re bea dimpho ka tlase ga mohlare. Re kgabiša mohlare gomme ra bea naledi ntlhohlong ya ona. Ka nako ya Krisemose re ja dijo tše bose tše dintši.

Re fela pelo ya go fihla ga Diwali. Ye ke nako ye re hwetšago malekere a mantši le dimpho tše ntši. Re paka malekere a mabose le dikhekhe ka mapokising gomme ra di fa batho bao ba re etelago. Re gotetša mabone a mannyane gomme ra a bea go dikologa ntlo.

A re opeleng

Opela koša ye o e tsebago o opelela matšatši a a kgethilwego.

Letšatšikgwedi: .....

Re fela pelo ya go fihla ga Hanukkah. Re tla ba le dijo tše ntši tše bose. Re rata go ja dipanekuku le ditonate. Gape re rata go hwetša dimpho. Bomotswala ba a re etela. Re thuša ka go lokiša dijo gomme ra gotetša dikerese ka magaeng a rena.

Pele re fela pelo e tla ba e le Eid. Ke hutša gore re tla hwetša dimpho tše botse. Bagwera ba rena le bona re tla ba fa dimpho. Re tla ba le dikhekhe le malekere a mantši ao re tlilego go a ja. Re tseba ka sebopego sa ngwedi gore ke mokete wa Eid. Mokete wo o tla ka matšatšikgwedi a go fapana ngwaga ka ngwaga.

17

Dihla tša ngwaga

A re boleleng

Lebelela diswantšho tša dihla tše nne. Botša mogwera wa gago ka seo o se bonago seswantšhong se sengwe le se sengwe. Bolela gore dihla tše nne tše di fapana bjang.

Na o rata kudu sehla sefe? _____

_____

Ke ka lebaka la eng o rata sehla se? _____

_____

Letšatši la matswalo a gago le sehleng sefe?

_____

Letšatšikgwedi: .....

A re opeleng

Dumela, Mna Letšatši!

Letšatši la gago le sa tšo thoma.
Ke rata go bona sefahlego sa gago sa
go phadima. Dumela, Mna Letšatši.

Pula, pula, phatlalala!
Bana ba rato bapala.
Etla gape letšatši le lengwe.
Dula letšatši o sa tle.

Teacher:
Sign:
Date:

18

Dihla tše nne tša ngwaga

A re direng

Sega diswantšho tša dihla go tšwa letlakaleng la disegwa mafelelong a puku. Mamaretša seswantšho se sengwe le se sengwe kgauswi le leina la sehla sa maleba.

marega

Mosegamanye

Phupu

Phato

seruthwana

Lewedi

Diphalane

Dibatsela

Letšatšikgwedi: .....

selemo

Manthole

Pherekgong

Dibokwane

lehlabula

Hlakola

Moranang

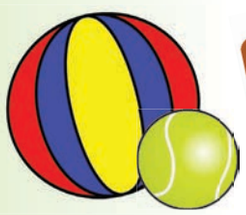
Mopitlo

Tšwela ka ntle

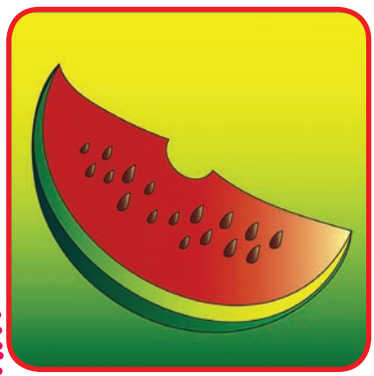

Ithute mabokgoni a gago a go raga bolo.
Pampiša bolo mo lebotong.
Matšha felo gotee o ntše o pampiša bolo.
Bjale kitima gomme o pampiša bolo mo fase go dikologa dikota.

19 Ka ga dihla tša ngwaga

A re baleng

Selemo

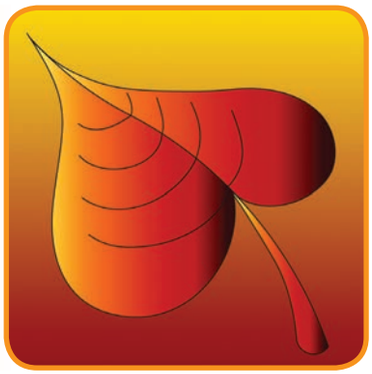
Boso bo ruthetše ebile bo a fiša.
Matšatši ke a matelele gomme mašego ke a makopana.
Re kgona go thutha goba go dula ka tlase ga meriti ge go fiša.

Lehlabula

Boso bo fodile.

Matlakala a thoma go ba le mmala wa gauta gomme a a hlohlorega.

Dinonyana di fofela mafelong ao a fišago.

Marega

Boso bo a tonya.
Mafelong a mangwe go wa lehlwa goba šobane.
Matšatši ke a makopana gomme mašego ke a matelele.
Diphoofolo tše dingwe di robala marega ka moka (di a iphihla)

Seruthwana

Boso bo ruthetše.

Dimela di thoma go hloga gomme go na le matšoba mehlareng.

Dinonyana di thoma go aga dihlaga le go bea mae.

Letšatšikgwedi: .....

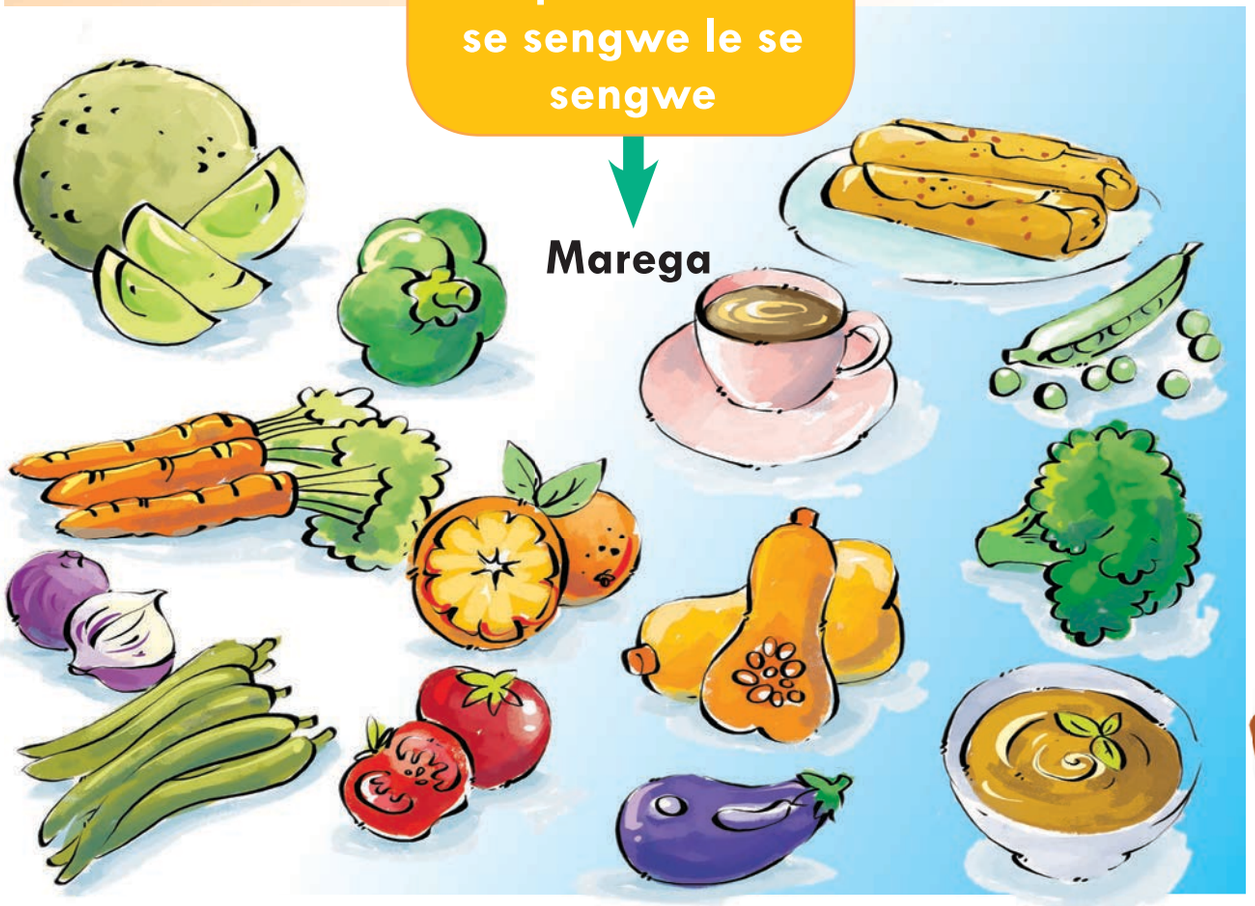
A re boleleng

Dijo tša go fapana di mela dihleng tša go fapana. Lebelela dijo tše tša selemo le tša marega. Botša mogwera wa gago gore o rata go ja eng ge go fiša le eng ge go tonya.

Selemo

Dijo tša sehla se sengwe le se sengwe

Marega

Teacher:

Sign:

Date:

20

Go aparela boso

A re thaleng

Thala seswantšho sa mošemane le mosetsana.
Mošemane o swanetše go apara diaparo tše borutho tša marega gomme mosetsana o swanetše go apara diaparo tša go se fiše tša selemo.

Mošemane	Mosetsana

Tšwela ka ntle

- Bea dihulahupu mo lebatong goba thala didiko mo santeng.
- Ge morutiši wa gago a go laela gore o fofe, fofela ka gare ga sediko ka maoto a mabedi.
- Ge morutiši wa gago a go laela gore o fofe, fofa o tšwe ka gare ga sediko ka leoto le tee.
- Bapala tsheretshere.
- Šomiša tšhoko go thala didiko le disekwere mo lebatong.

Letšatšikgwedi: .....

A re boleleng

Botša mogwera wa gago ka ga mehuta ya diaparo yeo re e aparago sehleng se sengwe le se sengwe. Na o rata go apara diaparo dife?

Thala mothalo go tloga tlhalošong ya diaparo tšeo re di aparago go ya go seswantšho sa diaparo tša mohuta wo.

A re ngwaleng

Go aparela boso

Ge go fiša re swanetše go apara mengatse go itšhireletša kgahlanong le letšatši.

Ge go ruthetše re swanetše go apara diaparo tša go se ruthele.

Ge ka ntle go tonya re swanetše go apara diaparo tša wulu tše borutho.

Ka matšatši a pula re swanetše go ba le jase ya pula le ambrela.

Teacher:

Sign:

Date:

Ditiragalo tša tlhago tša dihla tša ngwaga

A re baleng

Seruthwana

Ka seruthwana mehlare e thoma go khukhuša.

Re bona dinonyana le dinose tše ntši, matšoba le matlakala a mafsa.

Dinonyana di aga dihlaga ebile di beela mae.

Borapolasa ba kota dinku.

Selemo

Ka selemo, borapolasa ba buna dienywa tša bona. Bana ba diphoofolo ba na le mafolofolo kudu.

Mafelong a mantši dipula di na ka maatla gomme go na le dipula tša matlakadibe le magadima.

Mabjang, dithokgwa le matšoba di gola ka bokoto gomme mehlare e a telefala.

Letšatšikgwedi: .....

Lehlabula

Diphoofolo tše dingwe di ipolokela dijo ge di itokišetša go robala marega ka moka.
Matlakala a mehlare a thoma go ba a maserolane, a matsotho, a mahubedu le a mmala wa namune.
Mabjang a thoma go ba a matsotho.

Marega

Diphoofolo tše dingwe di robala marega ka moka.
Re re di tsena kutamong.
Di kwa borutho ka ge dijase tša tšona di eba tše koto.

A re ngwaleng

Na diphoofolo tše dingwe di dira eng marega ka moka? _____

_____

Na diphoofolo tše dingwe di itšhireletša bjang ge go tonya? _____

_____

Na dinonyana di boela neng dinageng tše di lego borutho le go thoma go beela mae? _____

Teacher:
Sign:
Date:

22

Go bjala dinawa

A re direng

O swanet e go ba le

- Dinawa tše 5
- Pirinki
- Wulu ya leokodi
- Meetse

Se o swanetšego go se dira

Phuthela dinawa ka wulu ya leokodi gomme o e bee ka pirinking.

E kolobiše. Bea pirinki mo lefasetereng mo go lego letšatši.

Fela o lebelela dinawa dibeke tša pedi tše di latelago. Ela hloko gore di gola bjang.

Lebelela seswantšho sa semela se sa nawa.

Ge semela sa gago se swana le se, ngwala letšatšikgwedi.

Letšatšikgwedi	Letšatšikgwedi	Letšatšikgwedi	Letšatšikgwedi

Letšatšikgwedi: .....

A re direng

Dira terama ka ga phoofolo.
Diragatša papadi ka ga phoofolo e kgobela le go boloka dijo gore marega e be le sa go ja.

Tšwela ka ntle

Gogoba bjalo ka noga e nyaka lefelo leo e ka utamago go lona.

Fofa bjalo ka peolwane e lebile lefelong leo le ruthetšego.

Teacher:
Sign:
Date:

23

Diruiwa tša polaseng

A re boleleng

Lebelela seswantšho gomme o bolele ka diruiwa tša go fapana tše o di bonago mo polaseng. Ke phoofolo efe ye e lego mmamoratwa wa gago? Na ke eng seo re se hwetšago go phoofolo ye nngwe le ye nngwe?

Letšatšikgwedi: .....

A re ngwaleng

Ngwala dikarabo tša maleba mo mananeong a.
Re go diretše ya mathomo.

Tona	Kgapa
Tshadi	Nkutshadi
Lesea	Kwana
Modumo	Sello
Seširelo	Lešaka

Tona	
Tshadi	
Lesea	
Modumo	
Seširelo	

Tona	
Tshadi	
Lesea	
Modumo	
Seširelo	

Tona	
Tshadi	
Lesea	
Modumo	
Seširelo	

Teacher:
Sign:
Date:

24

Polaseng

A re opeleng

Pidibidi la ka le sepela bjalo,

Pidibidi la ka le sepela bjalo,

Ge le yo nwa meetse,

Ge le yo nwa meetse.

Letšatšikgwedi: .....

A re opeleng

Tšwela pele go opela. Sebakeng sa methalo ka ga dinku, tsenya diphoofolo tše.

Dinku tša ka, dinku tša ka

Šedile tšona, šedile tšona

Di re meselana penapena, penapena

Tšwela ka ntle

- Sepela godimo ga kota ka ntle le go wa.
- Beletša bolo godimo gomme o e kabe ka ntle le go wa.
- Ke moka o kgathe bjalo ka pere.
- Sepela bjalo ka lepidibidi.
- Sepela bjalo ka roboto.

25

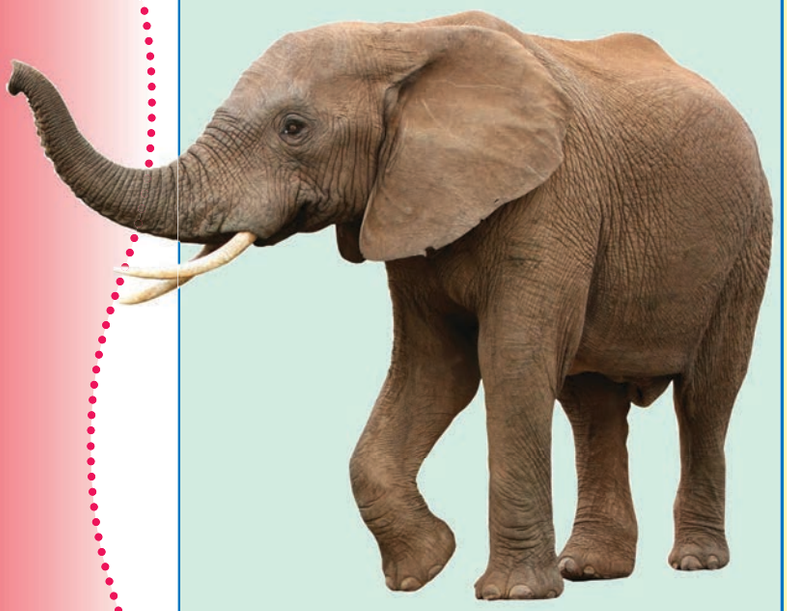
Diphoofolo tša lešoka

A re baleng

Ditau ke leloko la dikatse. Tau e tšewa go ba kgoši ya diphoofolo ka moka. Di tsoma le go bolaya diphoofolo tša go swana le ditholo le dipitsi. Ditaugadi ke tšona di tsomago kudu. Di tsoma bošego ka dihlopha. Ditau di rata go dula legoleng la mabjang. Ditau di kgona go rora ka modumo wo mogolo kudu.

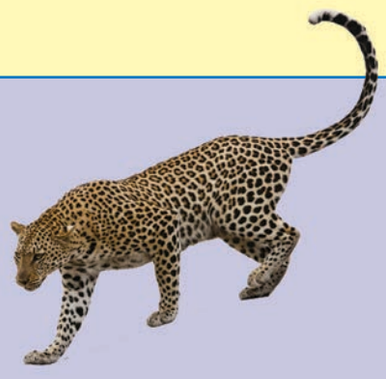

Ditlou ke diamuši tše kgolo go feta diphoofolo ka moka mo nageng. Di phela mo kotsing ka ge mahodu a tsoma dinaka tša tšona. Dinaka tša ditlou di tšwela pele go gola maphelo a tšona ka moka. Ditlou di lokela medu, dienywa, le go tšhela meetse, ka melomong ya tšona. Di ja go fihla go dikilogramo tše 200 tša dijo ka letšatši, gape dinwa dilitara tše 190 tša meetse.

Letšatšikgwedi: .....

Go na le mehuta ye mebedi ya ditšhukudu. Ke tše ntsho le tše tšhweu. Ditšhukudu ga di kgone go bona gabotse, eupša di kgona go nkgelela kudu. Ditšhukudu ke tše kgolo kudu gomme di kgona go ba le boima bja go fihla 2 500 kg. Ditšhukudu di tsongwa kudu ke batsomi le mahodu. Re swanetše go šireletša ditšhukudu kgahlanong le batsomi bao ba di bolayago sehlogo gore ba hwetše manaka a tšona.

Nkwe ye e ipheditšego go gola e ka ba botelele bja 2 m. Letlalo la yona ke la mmala wo motsothwa wo o tagilego, la go ba le marontho a maso a sebopego sa sediko. Nkwe e kgona go namela ka ntle le mathata gomme ga e na bothata bja go tsoma godimo ga mehlare.

Dinare di dula ka mehlape. Ge go na le kotsi, ditshadi le mabotlana di tsena ka gare ga sediko sa mohlape gomme tša dikologwa ke dipholo go di šereletša. Dinare tše dingwe di kgona go gola go fihla botelele bja 1,7 m.

Teacher:

Sign:

Date:

26 Mokgwa wo diphoofolo di iphihlago ka ona

A re baleng

Diphoofolo tše dingwe di itšhireletša ka go fetola mebala gore di swane le lefelo le di lego go lona.

Leobu le kgona go fetola mmala gore le swane le mehlare ye le e namelago.

Methalo ya dipitsi e dira gore go be boima go di bona ka dikgweng.

Matlalo goba mafofa a diphoofolo tše dingwe a agegile ka tsela yeo go lego boima go ka di bona ge di le lefelong leo.

Se re se bitša go gakantša.

Gopola ka ga diphoofolo tše dingwe tšeo di kgonago go gakantša.

Lapologa

Morutiši wa lena o tla le ruta go letša ditulo tša go ntšha mmino.

Letšatšikgwedi: .....

A re thaleng

Thala seswantšho sa phoofolo ya lešoka.

Bjale botša mogwera wa gago gore phoofolo yeo e ikgakantšha bjang.

Teacher:

Sign:

Date:

27

Diphoofolo tša ka meetseng

A re direng

Feleletša seswantšho ka go oketša ka dithalwa goba diswantšho tša diphoofolo tše di phelago ka nokeng.

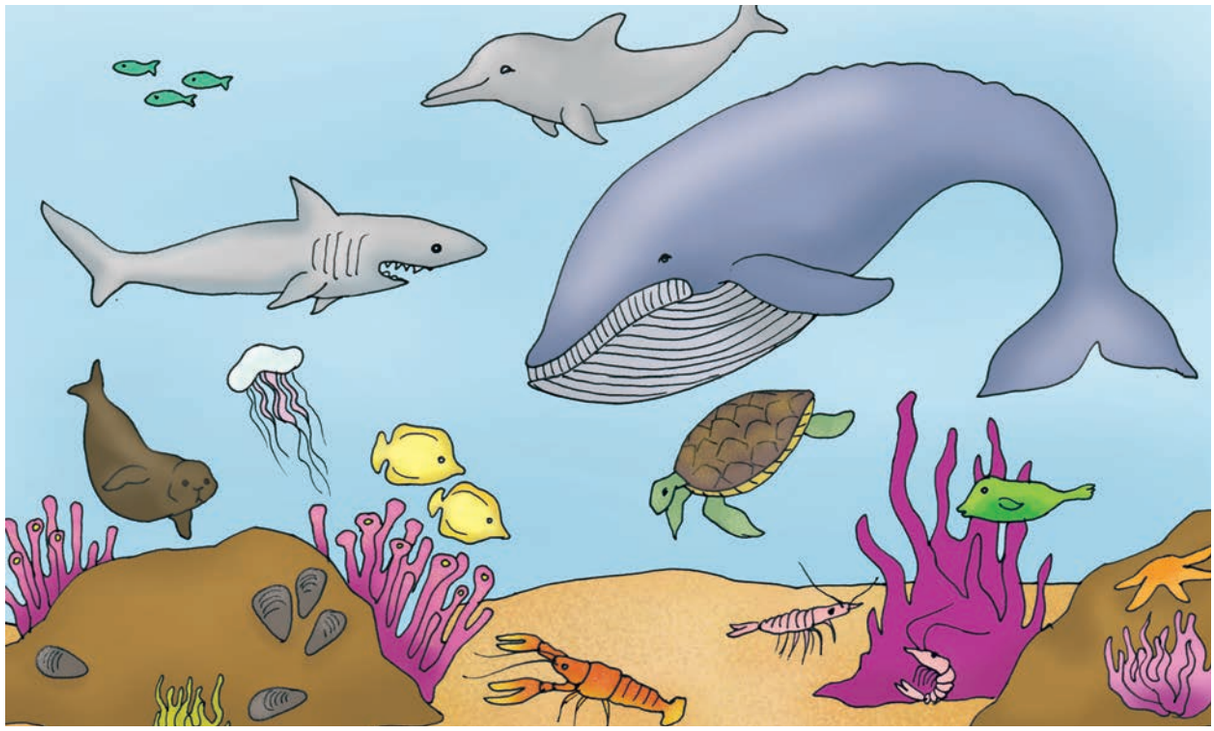

Letšatšikgwedi: .....

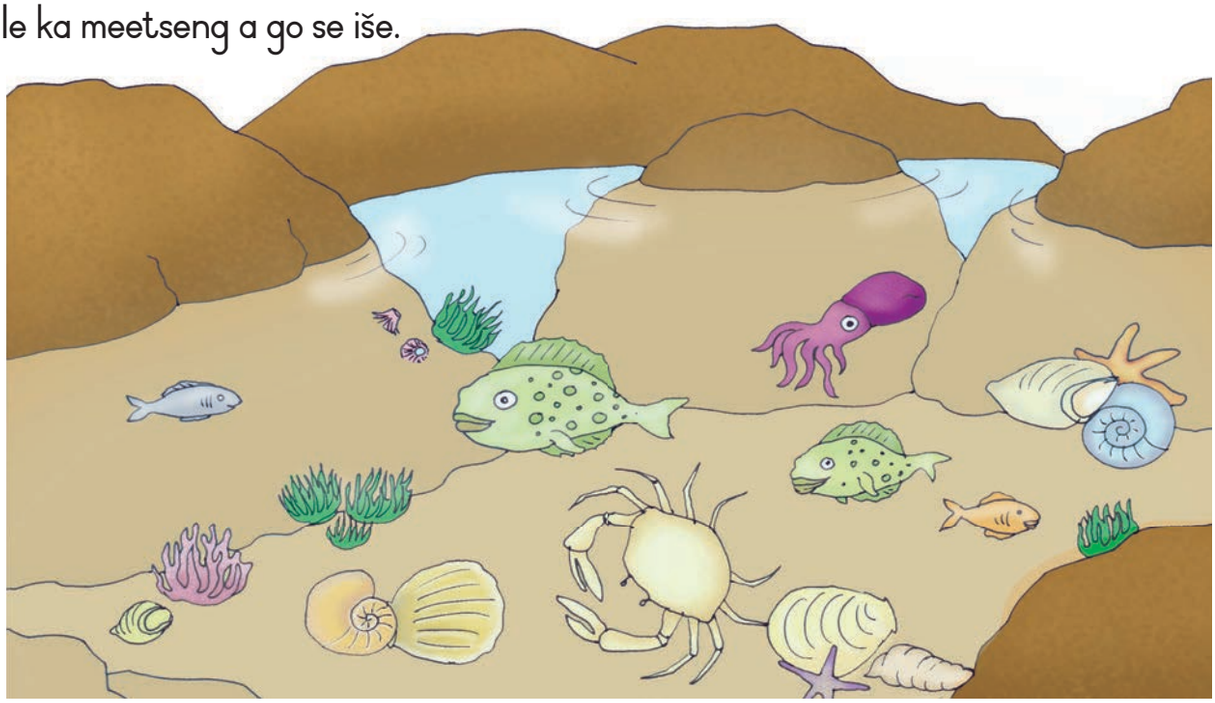
Diphoofotšwana tša boteng bja lewatle

A re boleleng

A re lebeleleng diphoofolo ka moka tša go fapana tšeo di phelago ka meetseng a letswai.

Go na gape le diphoofolo tše dinnyane, tšeo di phelago ka megobeng ya maswika le ka meetseng a go se iše.

Teacher:

Sign:

Date:

Tshedimošo ka ga diphoofolo

A re boleleng

Bolela ka diphoofolo ka moka tša ka lewatle tše di lego mo diswantšhong tše.

- Ke diphoofolo dife go tše tša lewatle tše di ka lewago ke batho?
- Ke diphoofolo dife tša lewatle tše di lego kotsi?
- Na mmele wa hlapi o apešitšwe ka eng le go šireletšwa ke eng?
- Na ke mekgwa efe ya go fapana ye e ka tšhilafatšago lewatle?
- Na o nagana gore go tla direga eng ge lewatle le ka tšhilafatšwa ka matlakala goba dilo tša mpholo?

A re ngwaleng

Ngwala maina a diphoofolo tšeo o ka di naganago tšeo di phelago ka dinokeng, ka matamong goba ka lewatle, mo dikholomong tše tharo tše di lego mo lenaneong le.

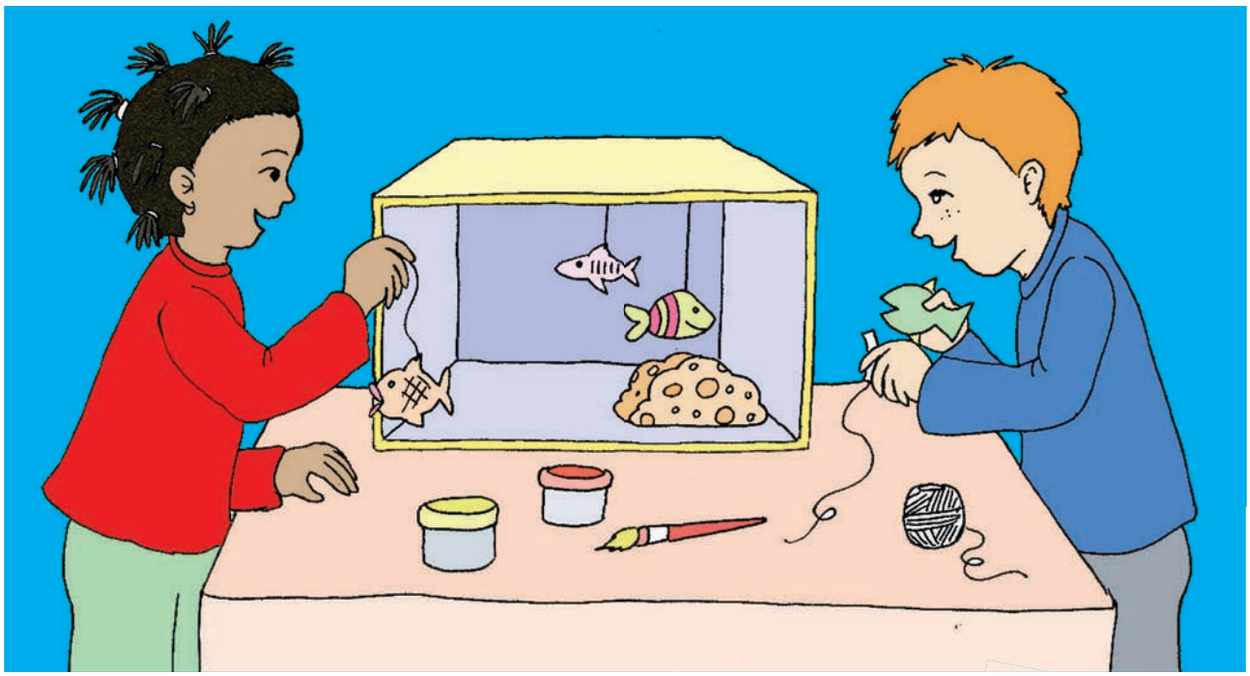
Noka	Lewatle	Letamo

Letšatšikgwedi: .....

A re direng

Itirele tanka ya dihlapi.

- Penta bokagare bja lepokisi la dieta ka botalalerata gomme o le emiše ka lehlakore.
- Sega hlapi yeo e lego kua morago ka pukung.
- Swariša hlapi bogodimong bja lepokisi ka semamaretši le thapo.

Tšwela ka ntle

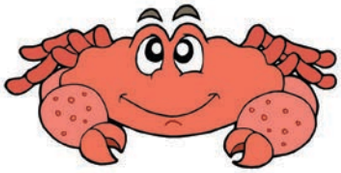
- Fofa bjalo ka nonyana, dira bjalo ka lebelo le ka go iketla.
- Sepela bjalo ka phenkwini.
- Fofa bjalo ka nose.
- Sepela bjalo ka letlapakgerere.
- Thutha bjalo ka hlapi.
- Taboga bjalo ka segwagwa.
- Bapala papadi ya go: Šala Moetapele morago.
- Bapala papadi ya go kitimišana (katse le legotlo).

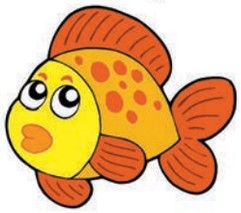

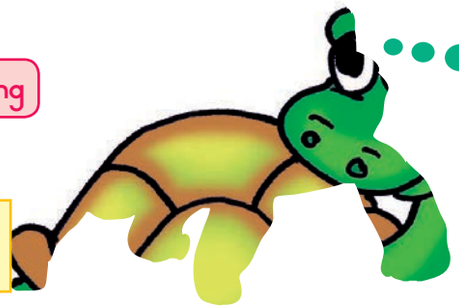
Teacher:

Sign:

Date:

30 Diphoofolo tše di rwalago magae a tšona ge di sepela

A re baleng

Na o be o tseba? Ke tsena gabotse ka gare ga ntlo ya ka, gomme ga e ke e eba ye nnyane go nna.

Khudu

Khudu ke segagabi sa maoto a mane a dikgapetla le molala wa mašošo le hlogo. E sepela ka go nanya ka ntlo ya yona ye e lego mokokotlong wa yona.

Di dula kae tše?

		
Rantlapele: Ke phela ka lewatle.	**Theraphini:** Ke phela ka mohlakamotala ka meetseng a go hlweka.	**Khudu:** Ke phela mo nageng.

A re ngwaleng **Araba dipotšišo tše mabapi le khudu ye e phelago mo nageng.**

Na dikgapetla tša khudu ke tše thata goba ke tše boleta? _____

_____

Na dikgapetla tša khudu di e šireletša go eng? _____

_____

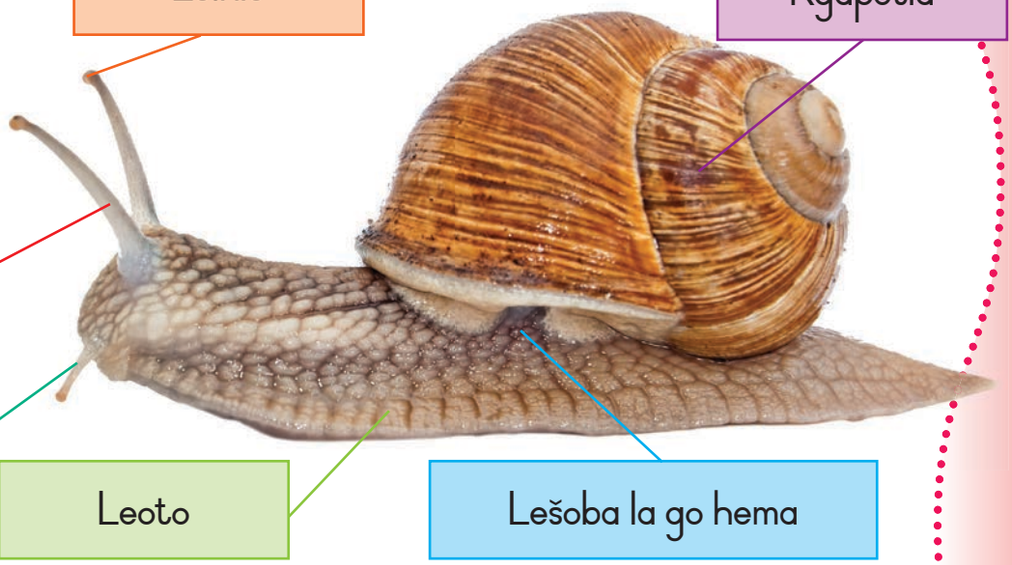
Na khudu e dira eng ge e tšhogile? _____

Na dikhudu di ja dijo tša mohuta mang? _____

Letšatšikgwedi: .....

Kgopa

Lebelela kgapetla ya kgopa.

Na kgopa e sepela bjang? _____

Na o kile wa hwetša kgapetla ya kgopa ye e se nago selo ka gare? Na o nagana gore go diregile eng ka kgopa? _____

Na dikgapetla tša kgopa di na le mmala wo mobjang? _____

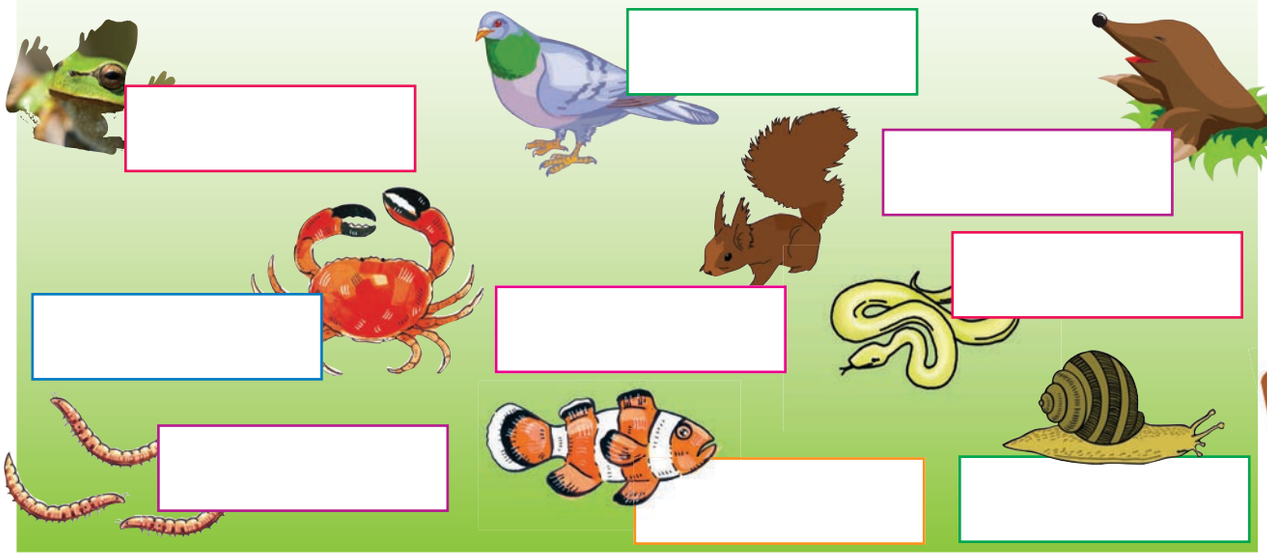
Na o nagana gore ke ka lebaka la eng dikgopa di na le dikgapetla?

_____

A re ngwaleng

Na o nagana gore ke dula kae? Kgauswi le seswantšho sa ka, ngwala ge eba nka aga ntlo ya ka mohlareng, ka mobung goba ka meetseng.

Teacher:
Sign:
Date:

31

Diphoofolo tše di ikagelago seširelo

A re direng

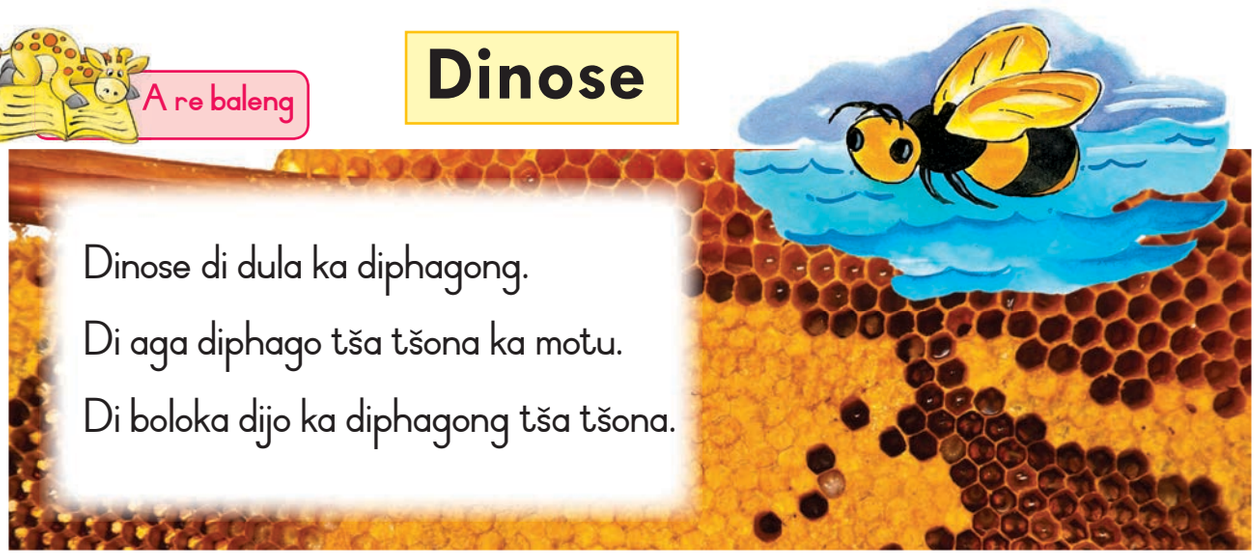
Kopanya diswantšho tša diphoofolo tše le diswantšho tša magae a tšona.

A re baleng

Dinose

Dinose di dula ka diphagong.

Di aga diphago tša tšona ka motu.

Di boloka dijo ka diphagong tša tšona.

Letšatšikgwedi: .....

Ditšhošwane

Ditšhošwane di aga madulo a go fapana mo tikologong ya tšona. Tšhošwane ye nnyane e kgona go rwala selo sa go e feta ka boima gane. Ditšhošwane di a boledišana. Di kgona go sebotša tše dingwe ge go na le kotsi. Di kgona go botšana gore di ka hwetša kae dijo.

A re ngwaleng

Na o nagana gore ke ka lebaka la eng ditšhošwane di ikagela madulo?

Ke mang yo a lego lenaba la ditšhošwane?

Na ditšhošwane di šomiša eng go ikagela madulo?

A re baleng

Dinonyana

Dinonyana di aga dihlaga go ba madulo a tšona le gore di be le lefelo leo go lona di ka beelago mae. Bogolo bja sehlaga bo ya le bogolo bja nonyana.

Na dinonyana di šomiša eng go aga dihlaga tša tšona?

Ke phoofolo efe ye e lego lenaba la nonyana?

A a

B b

C c

D d

E e

F f

G g

H h

I i

J j

K k

L l

M m

N n

O o

P p

Q q

R r

S s

T t

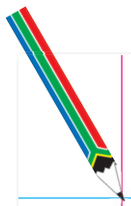
U u

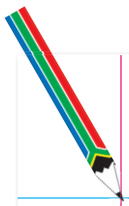
V v

W w

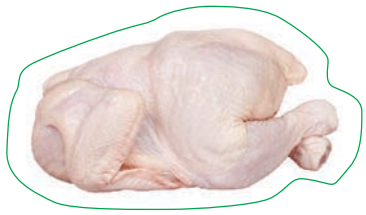
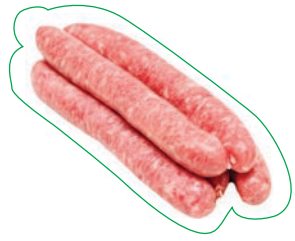
X-Z x-z

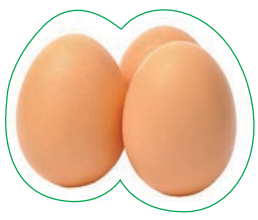
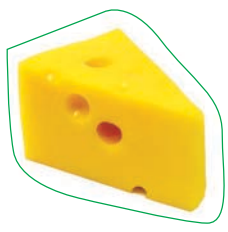
Letšatšikgwedi: .....

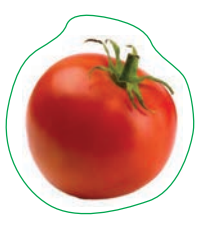

P. 29

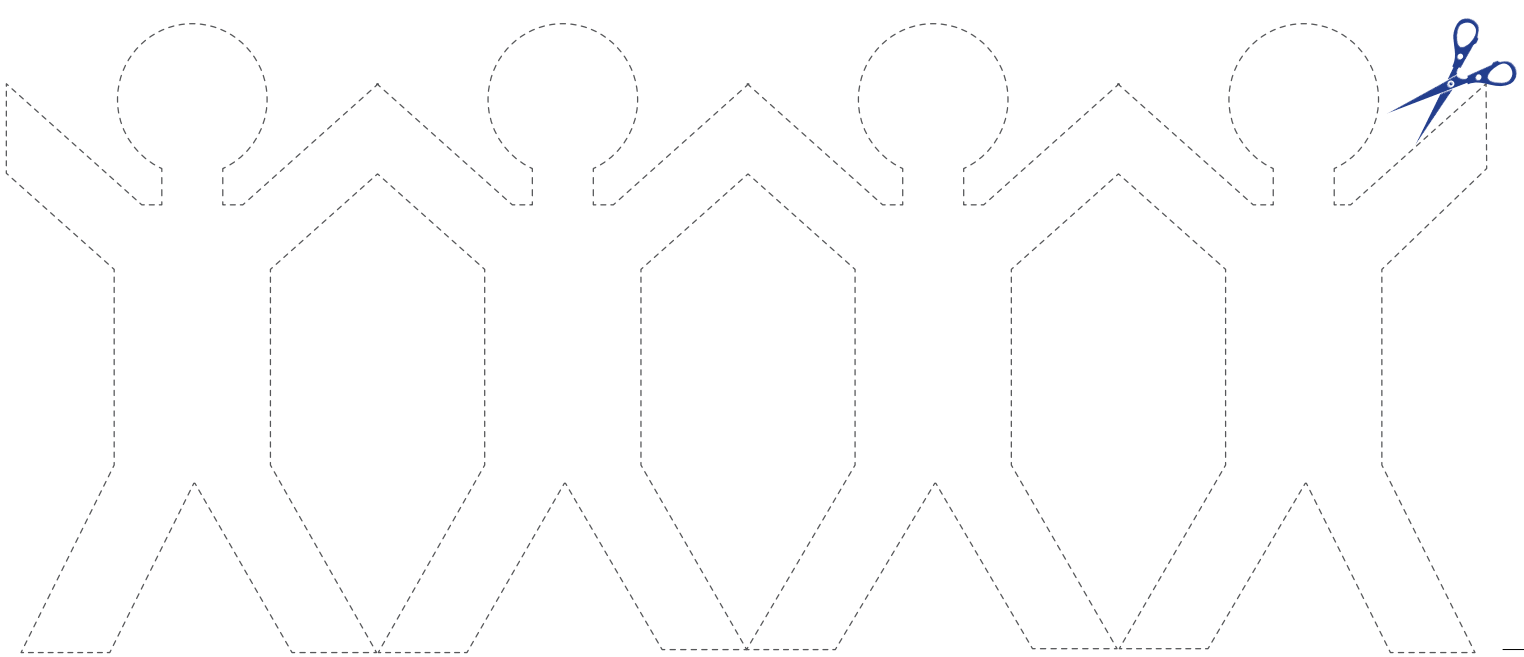

P. 19

GEN LS G2 B1 CUTOUTS.indd 2 2014/04/24 10:41 AM

P. 36-37

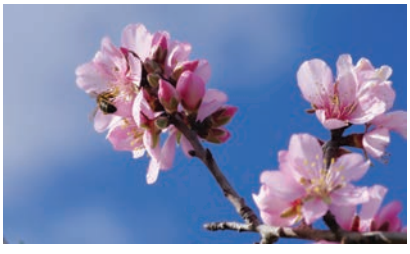

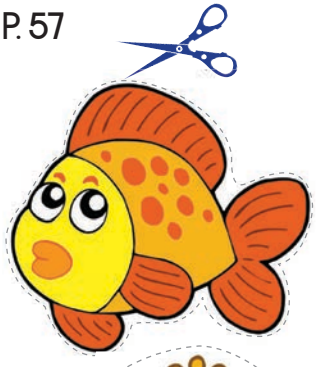

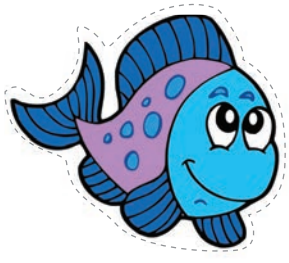

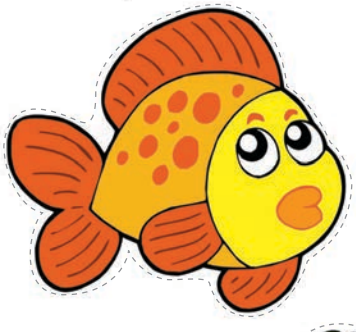

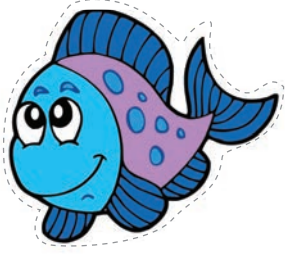

P. 57

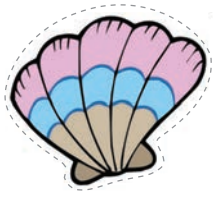

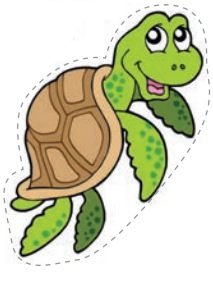

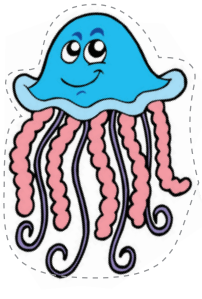

GEN LS G2 B1 CUTOUTS.indd 4 2014/04/24 10:42 AM